

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Javorčíkovej a členiek JUDr. Dariny Kuchtovej a Mgr. Barbory Bartekovej, v právnej veci žalobcu: Poradňa pre občianske a ľudské práva, Krivá 23, Košice, IČO: 37867270, zastúpená: Vanda Durbáková, advokátka, Krivá 23, Košice, proti žalovanému: Slovenská republika zastúpená Národnou radou Slovenskej republiky, Nám. A. Dubčeka 1, Bratislava, o porušenie zásady rovnakého zaobchádzania a o ochranu pred diskrimináciou, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I v Bratislave, č.k. 12C 231/2010-132 zo dňa 16.5.2014, takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok Okresného súdu Bratislava I v Bratislave č. k. 12C/231/20210-132 zo dňa 16.5.2014 potvrdzuje.

Žalovanému nepriznáva nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie žalobu žalobcu zamietol a žalovanému nepriznal náhradu trov prvostupňového konania. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva, že žalobou podanou dňa 27.12.2010 sa žalobca domáhal určenia, že žalovaný prijatím § 3 ods. 5 zákona č. 235/1998 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa, týkajúceho sa príspevku rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri alebo viac detí, alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá, bola porušená zásada rovnakého zaobchádzania, a žalovaný sa dopustil nepriamej diskriminácie z dôvodu etnickej príslušnosti podľa § 2a ods. 3 zák. č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou (ďalej len Antidiskriminačný zákon, ADZ).

2. Žalobu odôvodnil tým, že je občianskym združením, ktorého cieľom a predmetom činnosti je okrem iného aj ochrana pred diskrimináciou. Zákonom č. 571/2009 Z. z. došlo k zmene zákona č. 235/1998 Z. z. v ustanovení § 3 ods. 5 tak, že nárok na príspevok nevzniká

Príloha: 22.11.2017

117

oprávnenej osobe uvedenej v § 2 písm. a), ak po pôrode bez súhlasu ošetrojúceho lekára opustila zdravotnícke zariadenie bez dieťaťa. Táto zmena je v rozpore s § 2a ods. 3 Antidiskriminačného zákona, nakoľko citované ustanovenie má v drvinej väčšine negatívny dopad na rómske matky pochádzajúce zo znevýhodneného prostredia. Zo záverov odborného stanoviska Slovenského národného strediska pre ľudské práva vyplýva odporúčanie iniciovať zmenu predmetného ustanovenia, ktoré je nepriamo diskriminačné a ako také je v rozpore s vnútroštátnou antidiskriminačnou legislatívou. Aj napriek úsiliu žalobcu dosiahnuť zmenu predmetného ustanovenia inou ako súdnou cestou, do dňa podania žaloby k zmene namietaného § 3 ods. 5 zákona o príspevku pri narodení dieťaťa nedošlo.

3. Žalovaný žiadal konanie z dôvodu neexistencie hmotnoprávnej subjektivity Národnej rady SR v zmysle § 104 ods. 1 O.s.p. zastaviť. Súd prvej inštancie uznesením č. k. 12C/231/2010 - 53 zo dňa 19.7.2011 konanie zastavil podľa § 104 ods. 1 O.s.p., z dôvodu nedostatku právnej subjektivity Národnej rady SR. Na základe odvolania žalobcu Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 5Co/405/11-59 zo dňa 30.9.2011 napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Uviedol, že v konaní je účastníkom konania Slovenská republika, ktorá je spôsobilá byť účastníkom konania, avšak spôsobilá konať samostatne pre súdom je len v spojení so štátnym orgánom, a to v rozsahu pôsobnosti ustanovenej osobitými predpismi, alebo právnickou osobou, ktorá je na to oprávnená podľa osobitného predpisu. Ak nie je žalovaný štát takto riadne označený, súd v zmysle § 43 ods. 1 O.s.p. vyzve žalobcu k doplneniu alebo oprave žaloby.

4. V ďalšom konaní žalovaný namietal nedostatok právomoci všeobecného súdu na konanie o súlade resp. nesúlade právnych predpisov rovnakej právnej sily. Všeobecný súd má síce právomoc na konanie podľa Antidiskriminačného zákona, avšak posudzovanie samotného aktu prijatia zákona č. 235/1998 Z. z. zákonodarným orgánom ako konania, ktorým došlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania podľa Antidiskriminačného zákona, nemá oporu v tomto zákone. Zodpovednosť Národnej rady SR v konaniach vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania nemožno analogicky posudzovať podľa zákona č. 514/2003 Z. z., pretože výsledok jej zákonodarnej činnosti sa podľa tohto zákona nepovažuje za nesprávny úradný postup.

5. Na návrh žalobcu súd uznesením č. k. 12C 231/2010-105 zo dňa 24.1.2014, právoplatným dňa 3.2.2014, pripustil zmenu petitu žaloby v tomto znení:

Žalovaný prijatím ust. § 3 ods. 4 písm. b) zákona č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí a o zmene a doplnení niektorých zákonov, porušil zásadu rovnakého zaobchádzania podľa zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Ustanovenie § 3 ods. 4 písm. b) zákona č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení: " Nárok na príspevok pri narodení dieťaťa nevzniká oprávnenej osobe podľa § 2 ods. 1 písm. a), ak po pôrode opustila zdravotnícke zariadenie bez súhlasu poskytovateľa zdravotnej starostlivosti" predstavuje porušenie zásady rovnakého zaobchádzania podľa zákona č. 365/2004 Z. z. z dôvodu príslušnosti k etnickej skupine a z dôvodu pohlavia.

6. Žalovaný na pojednávaní dňa 16.5.2014 zotrval na námietke nedostatku právomoci súdu na konanie vo veci. Súčasne vzhľadom k tomu, že ak by súd tejto námietke vyhovel, musel by konanie zastaviť a vec postúpiť príslušnému orgánu, pričom neexistuje príslušný orgán na prejedanie tejto veci, navrhol, aby súd vec prejednal a žalobu zamietol. Žalobca síce namieta, že aktuálna práva úprava je v rozpore so zásadami rovnakého zaobchádzania, avšak nežiada aby súd rozhodol v zmysle druhu sanácii podľa Antidiskriminačného zákona. Podľa § 9 citovaného zákona za následok porušenia práva môže byť braný na zodpovednosť jedine subjekt aplikujúci právo a nie subjekt, ktorý právo tvorí, t.j. žalovaný. Právny poriadok SR počíta s prijímaním prípadných protiústavných zákonov a má na to mechanizmy ako daný stav napraviť, a to konaním pred Ústavným súdom SR. Štátne sociálne dávky sú jedným z nástrojov na realizáciu štátnej rodinnej politiky, tvorenej na princípe univerzality. To znamená právo nikoho neuprednostňovať a nezvýhodňovať. Cieľ príspevku pri narodení dieťaťa má zabezpečiť nevyhnutné potreby rodiny a súčasne zakladá rodičom nové práva, ktoré v zmysle zákona o rodine predstavujú predovšetkým sústavnú a dôslednú starostlivosť o dieťa. Pod pojem sústavná starostlivosť sa považuje aj bezprostrednú prítomnosť rodičiek pri narodenom dieťati počas pobytu v nemocnici. Každá rodička má právo požiadať svojho ošetrojúceho lekára o súhlas na opustenie nemocnice aj s dieťaťom, tzv. reverz, čím by nárok na vyplatenie predmetného príspevku pri narodení dieťaťa nezanikol. Dôvodom na zotrvanie rodičiek v nemocniciach sú aj prípadné zdravotné komplikácie rodičiek, ktoré v najhoršom prípade môže spôsobiť ich smrť rodičky, čím dieťa takýmto nezodpovedným prístupom prichádza o svojho rodiča. Aj politika štátu v oblasti zdravotníctva má svoje pravidlá, a je poskytovaná za predpokladu, že občania majú záujem dodržiavať jej pravidlá bez rozdielu. Uvedený predpis tak sleduje oprávnené záujmy a je primeraný a nevyhnutný na dosiahnutie všeobecného záujmu, aby ženy neopúšťali po pôrode zdravotnícke zariadenie bez súhlasu poskytovateľa zdravotnej starostlivosti.

7. Súd poukázal na ustanovenia § 3 ods. 4 písm. b) zákona č. 383/2013 Z. z.; a § 2a ods. 3, 9a, 10 ods. 1 Antidiskriminačného zákona. Primárne vo veci skúmal v zmysle § 103 O.s.p. či je daná právomoc súdu na konanie o žalobe žalobcu. Stotožnil sa s námietkou žalovaného, že všeobecný súd v občianskoprávnom konaní nemá právomoc na konanie o súlade resp. nesúlade právnych predpisov rovnakej právnej sily, má však právomoc na konanie podľa Antidiskriminačného zákona. Z dôvodu, že súd by pre nedostatok právomoci na konanie o súlade resp. nesúlade právnych predpisov rovnakej právnej sily, po zastavení konania musel vec postúpiť orgánu na to príslušnému, a takýto orgán neexistuje, konal vo veci. Ústavnému súdu SR súdu vec postúpiť nemohol pre dôvody už uvedené v uznesení č. k. 12C 231/2010-67 zo dňa 12.10.2012, právoplatnom v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 5Co 46/2013-75 zo dňa 22.4.2013. Národná rada SR nepatrí medzi orgány štátnej správy, má však Ústavou SR priznané postavenie, umožňujúce jej stať sa účastníkom konania. V Slovenskej republike neexistuje iný orgán ako Národná rada SR, ktorý by mohol Slovenskú republiku v tomto konaní zastupovať a súd preto vec prejednal s taktó označeným žalovaným. Vychádzal z § 2 ods. 2 zákona č. 350/1996 Z. z., ktorý upravuje pôsobnosť Národnej rady SR len deklaratórne, čo neznamená, že Národná rada SR nemôže plniť aj iné ako tu upravené úlohy. Pokiaľ ide o existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, žalobca ho odvodzoval priamo z § 9a Antidiskriminačného zákona. Táto zákona podmienka na prejednanie žaloby tak bola splnená.

8. Žalobca v konaní namietal, že § 3 ods. 4 písm. b) zákona č. 383/2013 Z. z. je v rozpore s Antidiskriminačným zákonom pretože v ňom ide o nepriamu diskrimináciu. Navonok sa javí ako neutrálny a rešpektujúci zásadu rovnakého zaobchádzania, ale v praxi znevýhodňuje rómske ženy zo znevýhodneného sociálneho prostredia a ich deti. Je všeobecne známe, že po pôrode bez súhlasu poskytovateľa zdravotnej starostlivosti opúšťajú zdravotnícke zariadenie predovšetkým rodičky rómskeho etnika. Podľa § 9a Antidiskriminačného zákona v prípade porušenia zásady rovnakého zaobchádzania môže však byť braný na zodpovednosť subjekt, ktorý túto zásadu porušil, nie jeho tvorca. Len poškodený subjekt môže žiadať, aby ten kto túto zásadu nedodržel, upustil od takéhoto konania, a ak je to možné protiprávny stav napravil. Žalobcom namietané ustanovenie § 3 ods. 4 písm. b) zákona č. 383/2013 Z. z. podľa názoru súdu nie je nepriamou diskrimináciou. Nepriamu diskrimináciu priamo vylučuje § 2a ods. 3 Antidiskriminačného zákona, podľa ktorého nejde o nepriamu diskrimináciu ak predpis je objektívne odôvodnený sledovaním oprávneného záujmu, je primeraný a nevyhnutný na dosiahnutie takéhoto záujmu. Podľa názoru súdu § 3 ods. 4 písm. b) zákona č. 383/2013 Z. z. je objektívne odôvodnený sledovaním oprávneného záujmu, ktorým je ochrana dieťaťa, aby ho matka nenechávala v pôrodnici odkázané na umelú stravu, aby dieťa nestrácalo kontakt s matkou dôležitý pre jeho ďalší citový vývin. Súčasne aj oprávnený záujem ochrany zdravia matky, aby po pôrode neopúšťala zdravotnícke zariadenie, kde je pod lekárskej dohľadom, bez rozhodnutia lekára, ktorý má vo výlučnej kompetencii rozhodnúť o ukončení jej hospitalizácie. Ak sa žena rozhodne rodiť v nemocnici, je povinná dodržiavať liečebný poriadok. Ak má žena po pôrode vážne dôvody, pre ktoré nemôže zotrvať v nemocnici, môže na vlastnú žiadosť, podpisom tzv. reverzu, svoju hospitalizáciu ukončiť a opustiť zdravotnícke zariadenie spolu s dieťaťom, pričom nárok na príspevok pri narodení dieťaťa zostáva zachovaný. Uvedené zákonné ustanovenie tak podľa názoru súdu upravuje vyplácanie sociálnej dávky na princípe univerzality, nikoho neuprednostňuje a ani nezvýhodňuje. Súd preto žalobu zamietol.

9. O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. tak, že úspešnému žalovanému náhradu trov konania nepriznal, pretože si žiadne trovy konania v zmysle § 151 ods. 1 O.s.p. neuplatnil.

10. Rozsudok napadol v zákonnej lehote odvolaním žalobca, podaním doručeným súdu dňa 9.7.2014, prostredníctvom svojej právnej zástupkyne. Podľa jeho názoru súd vec nesprávne právne posúdil, rozhodnutie je nedostatočne odôvodnené a je zmaťočné. Predovšetkým namietol, že mu nie je zrejmé, z čoho súd prvej inštancie odvodil, že by mal v predmetnom konaní rozhodovať o súlade alebo nesúlade právnych predpisov rovnakej sily. Žalobca od počiatku konania žiadal, aby súd rozhodol o tom, či žalovaný porušil zásadu rovnakého zaobchádzania a dopustil sa nepriamej diskriminácie v zmysle Antidiskriminačného zákona. Nikdy súd nežiadal, aby rozhodol o tom, či namietané ustanovenie zákona je v rozpore s Antidiskriminačným zákonom, ale to, aby rozhodol podľa Antidiskriminačného zákona o tom, či namietané ustanovenie porušuje zásadu rovnakého zaobchádzania a zakladá nepriamu diskrimináciu na základe etnickej príslušnosti a pohlavia. Len podporne v rámci argumentácie uviedol, že namietané ustanovenie je v rozpore s ustanoveniami Antidiskriminačného zákona a ďalšími právnymi predpismi vyššej právnej sily. Právomoc súdu konať a rozhodovať o žalobe vzhľadom na to, že ide o antidiskriminačný spor, tak bola daná priamo zákonom. Konkrétne ustanovením § 7 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len OSP) v spojení s § 9 ods. 2 Antidiskriminačného zákona (ďalej

len ADZ). Vo veci samej súd prvej inštancie dospel k názoru, že namietané zákonné ustanovenie nie je nepriamo diskriminačné, pretože sleduje oprávnený záujem ochrany dieťaťa a zdravia matky. Upravuje vyplácanie sociálnej dávky na princípe univerzality; teda nikoho neuprednostňuje a ani nezvýhodňuje tak ako to tvrdí žalobca. Podľa názoru žalobcu sa súd prvej inštancie nedostatočne vysporiadal s jeho argumentáciou a závery súdu nevychádzajú z vykonaného dokazovania. Odôvodnenie je v tomto smere nedostatočné a nevyplýva z neho ani akými úvahami sa pri rozhodovaní v merite veci súd riadil. Žalobca trvá na svojej argumentácii, že namietané zákonné ustanovenie je nepriamo diskriminačné a nemôže sledovať oprávnený záujem spočívajúci v ochrane dieťaťa, ktorý sa míňa cieľu zákona. Podľa dôvodovej správy k návrhu zákona je možné prispieť rodičovi na pokrytie výdavkov súvisiacich so zabezpečením výbavičky novorodenca. Namietané ustanovenie sankcionuje a poškodzuje samotného novorodenca, pretože mu odopiera materiálnu pomoc na zabezpečenie základných potrieb po príchode do rodiny, čo je v príkrom rozpore s cieľom zákona. Nenáležitým, navyše novorodencom nezapríčiným a ním neovplyviteľným konaním, ukracuje novorodenca a upiera mu zabezpečenie porovnateľného štandardu základných materiálnych potrieb súvisiacich s jeho príchodom do rodiny oproti novorodencom, ktorých matky neopustili zdravotnícke zariadenie. Ako ďalší oprávnený záujem súd vyhodnotil ochranu zdravia matky. K tomu žalobca namietol, že žiaden všeobecný záväzný právny predpis neustanovuje žene a novonarodenému dieťaťu povinnosť zotrvať po pôrode v nemocnici. Nemožno preto súhlasiť s názorom súdu, že iba lekár má vo výlučnej kompetencii rozhodnúť o ukončení hospitalizácie matky s odkazom na dodržiavanie liečebného poriadku. Toto zákonné ustanovenie neumožňuje ženám po dôslednom zvážení všetkých rizík realizovať ich právo slobodne rozhodovať o dobe ich zotrvania v nemocnici po pôrode, a po ich odchode z nemocnice neprímerane sankcionuje v konečnom dôsledku samotných novorodencov tým, že štát neprispieje na pokrytie ich výdavkov súvisiacich so zabezpečením výbavičky. Vo vzťahu k podpísaniu tzv. reverzu, na ktorý odkazuje súd prvej inštancie, žalobca uviedol, že tento býva často zo strany zdravotníckeho personálu odmietaný a tak ženám neostáva iná možnosť odchodu ako opustenie zariadenia bez súhlasu poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. Navyše § 2a ods. 3 ADS priamo vylučuje nepriamu diskrimináciu len v prípade ak predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu, a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu. Súd vôbec neskúmal dve podmienky; a to primeranosť a nevyhnutnosť namietaného zákonného ustanovenia na dosiahnutie sledovaného záujmu. Preto nie je možné uzavrieť, že nejde o nepriamu diskrimináciu. Súd sa nevysporiadal ani s argumentáciou žalobcu k tomu, že namietané ustanovenie zákona sa síce navonok javí ako neutrálne a vzťahuje sa na celú spoločnosť, ale v praxi má neprímeraný dopad práve na ženy, a v zvýšenej miere najmä na sociálnu skupinu rómskych žien, ktorú znevýhodňuje. Súd prvej inštancie nepodrobil túto skutočnosť testu proporcionality. Teda, či namietané zákonné ustanovenie je primerané a nevyhnutné vo vzťahu k sledovanému a oprávnenému záujmu a cieľu zákona. Súd sa nevysporiadal ani s inštitútom obráteného dôkazného bremena v antidiskriminačných sporoch, v ktorom prechádza dôkazné bremeno na žalovanú stranu, ktorá je povinná preukázať, že zásadu rovnakého zaobchádzania neporušila. Žalovaný v rámci konania nepreukázal a ničím nevyvrátil, že namietané zákonné ustanovenie nie je nepriamo diskriminačné. Súd preto mal žalobe v celom rozsahu vyhovieť. Podľa názoru žalobcu je tak odôvodnenie rozsudku nedostatočné a nepreskúmateľné. Domáha sa, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil a v žalobe v celom rozsahu vyhovel a súčasne priznal žalobcovi aj náhradu trov konania. Alternatívne, aby rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil súdu na ďalšie konanie.

11. K odvolaniu žalobcu sa vyjadril žalovaný podaním doručeným súdu dňa 11.8.2014. K odvolacej námietke, že žalobcovi nie je zrejmé, z čoho súd prvej inštancie odvodil, žeby mal v konaní rozhodovať o súlade resp. nesúlade právnych predpisov rovnakej sily, žalovaný uviedol, že samotný žalobca v prvej vete, v časti IV. žaloby zo dňa 22.12.2010, uviedol, že má za to, že ustanovenie § 3 ods. 4 písm. b) zákona č. 383/2013 Z. z. účinné do 30.6.2014, je v rozpore s § 2a ods. 3 ADZ; teda že je v rozpore s právnym predpisom rovnakej právnej sily. Žalobca pritom označuje za nepriamu diskrimináciu zákon, za porušenie zásady rovnakého zaobchádzania samotný legislatívny proces pri prijímaní zákona, a za subjekt, ktorý porušil zásadu rovnakého zaobchádzania, označil štát zastúpený Národnou radou SR. Súčasne zo samotnej argumentácie žalobcu nie je zrejmé, čo je jeho cieľom za predpokladu, že by súd žalobe vyhovel, nakoľko absentujú jeho návrhy na sanáciu, ktoré sú prípustné podľa ADZ. Vzhľadom k možnostiam ochrany poskytovaných ADZ, namietaná existencia diskriminačného konania nezakladá žalobcovi bez ďalšieho nárok na domáhanie sa určenia, že prijatie zákona, resp. zákon samotný, je v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania. Prípadný rozsudok súdu znejúci na porušenie zásady rovnakého zaobchádzania by znamenal zásah súdnej moci do činnosti zákonodarnej moci. Sanácia podľa ADZ spočívajúca v zaviazaní žalovaného súdom na upustenie od diskriminačného konania, resp. nápravy protiprávneho stavu, by nepriamo založila súdnej moci právo zákonodarnej iniciatívy, čo Ústava SR a právny poriadok SR neumožňujú. Žalobca sa mylne domnieva, že právomoc súdu je daná ustanovením § 9 ods. 2 ADZ. Nevyplýva z neho, že by za porušenie práva ne byť diskriminovaný mal a mohol byť zodpovedný v určitých prípadoch štát zastúpený legislatívnym orgánom. Z tohto ustanovenia vyplýva, že za následok porušenia práva ne byť diskriminovaný zodpovedá ten, kto porušenie práva spôsobil. Platí to teda jedine smerom k subjektom aplikujúcim právo, a nie smerom k subjektu, ktorý právo tvorí, teda jedinému ústavodarnému a zákonodarnému orgánu - Národnej rade SR. Napriek tomu žalovaný uvedomujúc si skutočnosť, že ustanovenie § 104 ods. 1 OSP vylučuje, aby súd zastavil konanie pre nedostatok právomoci a zároveň nerozhodol o postúpení veci inému orgánu z dôvodu, že nie je daná právomoc súdu a ani žiadneho iného orgánu na jej prejednanie a rozhodnutie, navrhol vec prejednať meritórne s tým, aby nedošlo k odmietnutiu spravodlivosti. K samotným námietkam, ktoré mali zakladať porušenie zásady rovnakého zaobchádzania, žalovaný uviedol, že príspevok predstavuje jeden z nástrojov na realizáciu štátnej politiky a štátna sociálna podpora je charakteristická uplatňovaním princípu univerzality, t.j. všetkým oprávneným osobám sa zabezpečuje nárok na tieto dávky, vrátane príspevku za predpokladu splnenia zákonom stanovených podmienok rovnako. K zmysle čl. 12 Ústavy SR subjekty disponujúce právom zákonodarnej iniciatívy nemôžu v jeho zmysle zvýhodňovať určité skupiny napríklad na základe etnika oproti ostatným. Žalovaný sa stotožňuje s vyjadrením ministra práce sociálnych vecí a rodiny SR zo dňa 12.10.2010, v ktorom uviedol, že pri tvorbe legislatívy je potrebné koncipovať práva a povinnosti oprávnených subjektov rovnako. Nikoho teda nemožno poškodzovať, ale ani zvýhodňovať, alebo znevýhodňovať. Podľa názoru žalovaného je sporná právna norma v súlade s právnym poriadkom SR, vrátane ADZ, Ústavy SR a všetkých ratifikovaných medzinárodných zmlúv. Účelom príspevku je prispieť rodičovi na pokrytie výdavkov súvisiacich so zabezpečením výbavičky novorodenca, pričom samotné narodenie dieťaťa zakladá rodičom nové práva, ale aj s tým spojené povinnosti podľa Zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine. Pod pojem sústavná starostlivosť sa ako povinnosť rodiča zahrňa aj bezprostredná prítomnosť a starostlivosť o narodené dieťa počas pobytu rodičiek v zdravotníckych zariadeniach. Ich opustením bez dieťaťa alebo s dieťaťom takéto matky - rodičky porušujú základnú rodičovskú povinnosť, pričom v prípade ponechania dieťaťa v zdravotníckom zariadení dočasne nútia zdravotnícke

zariadenia, aby rodičovské povinnosti prebralo. Argumenty žalobcu sú v hrubom rozpore s elementárnou povinnosťou rodiča o dieťa sa osobne starať. Opustením zdravotníckeho zariadenia bez súhlasu lekára, rodička popiera a odmieta štátom poskytovanú zdravotnú starostlivosť pre ňu samotnú, ako aj pre svoje novonarodené dieťa. Žalovaný súhlasí s vyjadrením ministra práce sociálnych vecí a rodiny SR, že matke rodičke nič nebráni požiadať zdravotnícke zariadenie o súhlas, tzv. reverz ošetrojúceho lekára, aby jej po posúdení zdravotného stavu umožnil odchod zo zdravotníckeho zariadenia na vlastnú žiadosť. Platná právna úprava pritom sprísnila podmienky na získanie aj iných sociálnych dávok spojených s narodením dieťaťa, napríklad s povinnosťou budúcej matky starať sa o seba a nenarodené dieťa už počas tehotenstva a absolvovať pravidelné preventívne prehliadky. V súlade s právnym názorom žalovaného je aj stanovisko ombudsmana zo dňa 6.6.2007, ktoré je založené v súdnom spise. Žalovaný sa predmetom sporu už v minulosti zaoberal v tom, že na podnet žalobcu Výbor NR SR pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien, požiadal o odborné stanovisko Slovenské národné stredisko pre ľudské práva a ombudsmana. To dokazuje záujem žalovaného na riešenie tejto problematiky. Aj samotný žalobca prostredníctvom osoby Štefana Ivanca sa zúčastnil rokovania tohto výboru NR SR. Následne hlasovanie o novele zákona bez zmeny namietaného ustanovenia prebehlo s odobrením ombudsmana. O návrhu zákona pritom hlasoval každý poslanec podľa svojho vedomia a svedomia, a pozmeňovacie návrhy, ktoré by zmenili údajne diskriminačnú normu, nik z hlasujúcich nevzniesol. Nestalo sa tak ani v legislatívnom procese pri prijímaní zákona č. 383/2013 Z. z. koncom roka 2013, a ani v rámci pozmeňovacích návrhov poslancov NR SR. Záverom žalovaný zdôraznil, že posudzovať prijímanie zákona v národnej rade ako konania, ktorým bola porušená zásada rovnakého zaobchádzania, právny poriadok SR neumožňuje všeobecným súdom v rámci konaní podľa ADZ. Navrhol preto, aby odvolací súd napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny. Náhradu trov konania si neuplatnil.

12. V priebehu odvolacieho konania vstúpil do platnosti nový procesný predpis - zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, účinný od 01.07.2016 (ďalej len CSP). Podľa § 470 ods. 1 CSP, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP, právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Odvolací súd preto prejednal odvolanie žalobcu podľa citovaných ustanovení bez nariadenia pojednávania, postupom podľa § 219 ods. 3 v spojení s § 378 ods. 1 CSP a rozsudok vo veci verejne vyhlásil dňa 26.09.2017.

13. Odvolací súd vyjadrenie žalovaného podané dňa 11.8.2014 doručil dňa 15.8.2017 právnej zástupkyňi žalobcu a umožnili jej zaujať k nemu repliku. Elektronickým podaním zo dňa 21.8.2017 sa právna zástupkyňa žalobcu vyjadrila a zotrvala na všetkých odvolacích námietkach. Podľa právneho názoru žalobcu je právomoc súdov rozhodnúť v danej veci o určení či došlo, alebo nedošlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania zo strany žalovaného, daná zo zákona. Žalovaný vo vyjadrení nevyvrátil namietanú nepriamu diskrimináciu na základe etnickej príslušnosti a pohlavia, ktorú táto daná právna norma predstavuje. Žiaden všeobecne záväzný právny predpis nestanovuje žene a novonarodenému dieťaťu povinnosť zotrvať po pôrode v nemocnici, pričom často sa jedná o nedôvodnú požiadavku zdravotníckeho personálu, neraz aj bez konkrétnej zdravotnej indikácie len preto, že je to zvykom. Pokiaľ ide o podpísanie tzv. reverzu, tento býva často zo strany zdravotníckeho personálu odmietaný a tak ženám neostáva nič iné ako opustenie

zdravotníckeho zariadenia bez súhlasu poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. Súd prvej inštancie mal podrobiť namietané skutočnosti testu proporcionality, teda, či namietané zákonné ustanovenie je primerané a nevyhnutné vo vzťahu k sledovanému oprávnenému záujmu a cieľu zákona, ktorým je snaha štátu prispieť rodičovi na pokrytie výdavkov súvisiacich so zabezpečením výbavičky novorodenca. Aj predpisy, ktoré uviedol žalovaný vo svojom vyjadrení na ilustráciu politiky štátu v oblasti sociálneho zabezpečenia, sú diskriminačné. Žalobca k nim vypracoval právnu analýzu v dokumente pod názvom Monitoring vybraných právnych predpisov a analýza ich nesúlady s Antidiskriminačným právom. Aj medzinárodné inštitúcie na ochranu ľudských práv, ktoré dohliadajú na dodržiavanie medzinárodných zmlúv o ochrane ľudských práv a slobôd, vyzvali Slovenskú republiku na zrušenie namietaného zákonného ustanovenia ako diskriminačného. Konkrétne Výbor OSN pre práva dieťaťa vo svojich záverečných zisteniach z roku 2016 vyzval vládu SR, aby zmenila toto zákonné ustanovenie, ako aj ďalšiu podobnú právnu úpravu, ktorá vyplácanie sociálnych príspevkov, alebo dávok podmieňuje dodržaním preventívnych opatrení. V tomto smere uviedol, že právna úprava je do značnej miery neefektívna a má disproportčne neprímerane negatívny dopad na sociálno-ekonomické blaho a právo na sociálne zabezpečenie marginalizovaných rómskych rodín a ich detí. Aj osobitná spravodajkyňa OSN pre extrémnu chudobu a ľudské práva poukázala na to, že dopad požiadaviek nevyhnutných na splnení nároku na sociálne dávky je často úplne disproportčný k cieľu, ktorý tieto požiadavky sledujú. Domáha sa preto, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil a žalobe vyhovel v celom rozsahu.

14. Odvolací súd uvedenú repliku žalobcu doručil žalovanému dňa 28.8.2014. Ďalšia duplika z jeho strany nebola podaná.

15. Odvolací súd zo stanoviska verejného ochrancu práv zo dňa 6.6.2007 k podaniu žalobcu, ktorým dal žalobca podnet na zmenu zákona č. 235/1998 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa, zistil nasledovné: podľa verejného ochrancu práv si štát ustanoví podmienky pre priznanie dávky také, aké uzná za vhodné efektívne a účelné. Je to v jeho pôsobnosti a realizuje to v súlade s filozofiou, ktorú právny predpis sleduje. Sprísnenie podmienok pre nárokovanie si dávky, podľa ktorej oprávnenej osobe nevzniká nárok vtedy ak po pôrode bez súhlasu ošetrojúceho lekára opustila dieťa v zdravotníckom zariadení, je len z jednou z podmienok, ktorých je splnenie predpokladom pre vyplatenie dávky. Naopak, vyplácanie príspevku bez ohľadu na to, či matka plní svoje rodičovské povinnosti ako to vyplýva aj zo Zákona o rodine, by sa mohlo javiť diskriminačné voči matkám, ktoré sa o novorodenca starajú a neprenehávajú starostlivosť na zdravotnícke zariadenie. Pri opustení dieťaťa dochádza k porušeniu jeho práva na rodičovskú starostlivosť a to v práve čase, kedy sa vytvárajú základné väzby medzi ním a matkou, pričom je potrebné zohľadňovať aj výživu dieťaťa, teda kojenie a požívanie materského mlieka. V zdravotníckom zariadení súčasne matka získava poznatky ako s ním zaobchádzať, ako sa k nemu správať, a ide tak o starostlivosť o novorodenca v súčinnosti matky a príslušného personálu zdravotníckeho zariadenia. Namietaná právna norma je pritom určená pre všetky ženy bez akýchkoľvek rozdielov a výnimiek. Aj rómska žena musí byť v lekárskom zariadení disciplinovaná a riadiť sa príslušným poriadkom a zvyklosťami platnými v zariadení. Ospravedlňovanie z dôvodu neprímeraného správania sa personálu zdravotníckeho zariadenia, starostlivosťou o ďalšie deti a nezastupiteľnosti matky v rómskej rodine, resp. o netradičnosti starostlivosti rómskeho muža o deti, je nepresvedčivá a účelová. Podľa Ústavy SR nikoho nemožno poškodzovať,

zvýhodňovať alebo znevýhodňovať. Nie je preto dôvod zvýhodňovať určitú skupinu osôb s odôvodnením, že v takejto komunite neprichádza do úvahy, aby starostlivosť o domácnosť a deti prebral hoci na krátky čas muž. Namietané ustanovenie preto nemožno považovať za diskriminačné. Je nepochybne tak medicínsky ako aj psychologický záujem na zotrvaní matky v zdravotníckom zariadení po pôrode. V prípade úteku rodičky zo zdravotníckeho zariadenia, môžu u nej nastať aj zdravotné komplikácie, ktoré neúmerne zvyšujú náklady na pôrod a popôrodnú starostlivosť. V praxi sa často vracajú matky rodičky s veľkými zdravotnými komplikáciami, až s ohrozením života. Podľa ombudsmana nebolo cieľom zákonodarcu diskriminovať rómske matky, ale skôr doplniť a stanoviť podmienky, za ktorých sa zákonodarcovi javí použitie prostriedkov štátu na zabezpečenie potrieb novorodenca neúčelné, pretože v prípade bezdôvodného opustenia dieťaťa vznikajú ďalšie náklady spojené so starostlivosťou o novorodenca. Nejde preto o porušenie zásady rovnakého zaobchádzania z dôvodu národnostného alebo etnického pôvodu.

16. Na základe výsledkov dokazovania na súde prvej inštancie a po preskúmaní odvolacích námietok žalobcu a vyjadrení žalovaného, odvolací súd vyhodnotil, že súd prvej inštancie ustálil skutkový stav zistený po náležite vykonanom dokazovaní, a vyvodil z neho správne skutkové a právne závery, s ktorými sa v celom rozsahu stotožňuje aj odvolací súd, a poukazuje na ne v súlade s § 387 ods. 2 CSP. V odvolaní žalobca neuplatnil žiadne odvolacie námietky, s ktorými by sa už súd prvej inštancie v napadnutom rozhodnutí riadne nevysporiadal. Súd prvej inštancie sa predovšetkým správne a v súlade aj s neskorším stanoviskom žalovaného vysporiadal s tým, že je v jeho právomoci žalobu vo veci prejednať, pretože neexistuje orgán, ktorému by mohol vec postúpiť na rozhodnutie konania podľa § 104 OSP, ak by konanie zastavil pre neodstrániteľnú prekážku konania, akou je nedostatok právomoci súdu na prejednanie žaloby. Priamo z podanej žaloby žalobcu zo dňa 22.12.2010 vyplýva, že jej základom bolo vyriešenie prejudiciálnej otázky, či namietané ustanovenie § 3 ods. 4, písm. b) zák. č. 383/2013 Z. z. je alebo nie je v rozpore s Antidiskriminačným zákonom, a či sa jeho prijatím (t.j. legislatívnou činnosťou) mal žalovaný dopustiť nepriamej diskriminácie z dôvodu etnickej príslušnosti podľa § 2a ods. 3 ADZ. Všeobecný súd tak svojím rozhodnutím de facto zasahuje do legislatívnej činnosti zákonodarného orgánu, načo by za iných okolností nemal právomoc.

17. K meritu veci odvolací súd považuje za potrebné zdôrazniť len to, že žaloba vychádza z hypotetických predpokladov a bližšie nekonkretizovaných prípadov, kedy majú byť diskriminované najmä matky rómskeho pôvodu a ich novonarodené deti v prípadoch, ak bez súhlasu ošetrojúceho lekára rodičky opustia po pôrode zdravotnícke zariadenie s dieťaťom alebo bez neho, a následne im nie je vyplatená štátna dávka pri narodení dieťaťa. Namietanú nepriamu diskrimináciu podľa ADZ by mohli na súde uplatniť len priamo dotknuté osoby, kedy by bolo možné s prihliadnutím na všetky konkrétne súvislosti preskúmať, či takýmto postupom došlo k diskriminácii matky, resp. jej dieťaťa. Samotné prijatie sporného ustanovenia nevykazuje žiadne známky nerovnakého prístupu, a už vôbec nie z dôvodu etnickej príslušnosti. Sú správne závery súdu prvej inštancie, že štát má právo nastaviť podmienky pre vyplácanie štátnych dávok tak, aby rodičia novonarodeného dieťaťa mali nielen práva, ale aj povinnosti zodpovedajúce Zákonom o rodine a náležitej starostlivosti o ich novonarodené dieťa. V tejto súvislosti sa odvolací súd plne stotožňuje aj s citovaným stanoviskom verejného ochrancu práv zo dňa 6.6.2007.

18. Z uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok podľa § 387 ods. 1,2 CSP ako vecne správny potvrdil.

19. Podľa § 396 ods. 1 CSP, ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa použijú aj na odvolacie konanie. Podľa § 262 ods. 1 CSP, o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Podľa § 255 ods. 1, 2 CSP, súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo. Aj keď bol žalovaný v odvolacom konaní plne úspešný, odvolací mu nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania, pretože mu žiadne trovy v odvolacom konaní nevznikli.

20. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP). Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP). V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha - dovolací návrh (§ 428 CSP).

V Bratislave dňa 26. septembra 2017

JUDr. Katarína Javorčíková
predsedníčka senátu

JUDr. Darina Kuchtová
člen senátu

Mgr. Barbora Barteková
člen senátu

Za správnosť vyhotovenia:
Renáta Ambrózyová

